

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Summa Jurisprudentiae Sacrae Universae, Seu Jus
Canonicum, Secundum quinque Decretalium Gregorii
Papae IX. Titulos explicatum**

Pichler, Vitus

Bibliopolarum Augustanorum, 1723

VD18 VD18 12190187-ddd

De Bello.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98739)

privatos, *Duellum* vel *Rixa* appellatur. Bellum dividitur in *Iustum*, vel *licitum*, & in *Inustum* vel *illicitum*. Præterea in *Offensivum* seu Aggrefivum, quo vis interitur alteri vel ad vindicandum injuriam, vel ad acquirenda sua; si nempe alter renuat præstare satisfactionem, vel redde re injuste occupata. *can. 2. caus. 23. q. 2.* & in *Defensivum*, quo vis per injuriam illata cum moderamine inculpatae tutelæ repellitur, & pro defensione Regni, provinciarum, subditorum, amicorum, foederatorum &c. suscipitur contra injustum invasorem. Hoc posterius sic describitur certè & semper est licitum ac iustum; cum vim vi repellere omnes Leges & Jura permittant. Aliud est t, si quis nollet alteri parti satisfacere, etiam si sciret, se injustè illam læsisse; tunc enim nec defendere se posset per Bellum. An & quomodo licitum sit *Offensivum*, patebit ex d'condis.

Dico 1. Princeps potest subjectis sibi populis, si fortè inter eos publicæ oriatur discordia vel bellum, præcipere regulariter, ut pacem vel *Treugam* faciant; imò quandoque etiam privatos, inter quos dissidium privatum oritur, ad faciendam compositionem cogere. *Text. & DD. in l. 13. ff. de Offic. Praef. Novell. 17. c. 2. c. 1. b. t.* Si tamen inter summos Principes Christianos, quorum omnium, saltem in spiritualibus, Superior est summus Pontifex, bellum geritur, non expedit, ut Pontifex se immisceat præcipiendo pacem, ne fortè aliquem periculo odio inflammet contra Ecclesiam Romanam, sed potius velut Mediator & Pater Universalis amicabilem compositionem procuret absque studio Partium, imò vel absque suspitione hujusmodi. Dixi, quandoque etiam privatos &c. hos enim Superior debet generaliter permittere jus suum in iudicio prosequi. *Novell. 124. c. ult.* nisi nimirum ex lite privatorum timeatur bellum publicum, vel gravis perturbatio Reipublicæ: nisi causa sit valde intricata, & vix post longissimum tempus terminanda: nisi sit causa liberæ dispositioni Principis relicta, uti sunt causæ beneficiales summo Pontifici. Plura de *Treuga & Pace* non occurrunt, bene tamen

De Bello.

Dico 2. Ut Bellum offensivum sit iustum & licitum, requiritur 1. ut inferatur ab habente potestatem inferendi, quæ competit solis summis Principibus, vel Rebus publicis, superiorem non recognoscen-ibus in temporalibus. Communis cum S. Tho. 2. 2. q. 40. a. 1. ex *can. quid culpatur. 23. q. 1. Ratio*, quia indicare Bellum est actus iustitiæ Vindicativæ, quæ per se in solis supremis Magistratibus residet, ad quos principaliter spectat tueri Rempublicam, & imperare inferioribus in re tanta totam Communitatem efficiente. Si tamen Princeps supremus, postquam ab inferiore Principe vel Statu debite requisitus est, ut injuriam, vel damnum sibi ab alio illatum vindicaret, vel imminens averteret, sed sine fructu, posset inferior Princeps vel Status movere Bellum non modo adversus externum, sed etiam internum, & contra ipsum Principem, injuriam vel damnum inferentis Superiorem, & sibi assistere nolentem;

Lib. I. R. P. Pichler

postquam requisitus est, saltem si Bellum esset necessarium ad propulsiendam novam injuriam vel damnum. Palao p. 1. tr. 6. d. 5. p. 2. n. 3. 5. Molina tr. 2. d. 100. Knippschild de Nobilit. l. 3. c. 1. n. 32. Idque videtur Jus Naturale permittere tanquam defensionem necessariam.

Requiritur 2. causa iusta, sufficienter certa. Iterum communis cum S. Thom. loc. cit. Iustæ autem causæ censentur esse 1. ut recuperetur provincia, civitas, vel alia res, quæ ab altero debentur, & non redduntur. 2. ut vindicetur gravis contumelia aut injuria, Principi vel Reipublicæ illata, si alio modo obtineri nequeat satisfactio. 3. ut sumatur ultio de gente vel Principe, qui præbet auxilium hosti, Bellum injustum gerenti. 4. ut vindicetur perfidia eorum, qui cum Principe vel Republica iniustum foedus violarunt cum gravi damno, vel injuria illis. 5. ut reprimantur, qui tuentur nocentes & Reipublicæ perniciosos. 6. ut reprimatur & puniatur injusta subditorum rebellio. 7. ut gerentibus Bellum, vel sociis, afferantur supplicia. 8. ut vera fides defendatur contra hostes suos &c. In genere ad triplex genus reduci possunt omnes causæ, nempe ad injuriam (vel injustum damnum) impediendam, reparandam, & vindicandam. per *can. in capite. 23. q. 1. Dixi, sufficienter certa*, scilicet moraliter: nam non sufficit probabilitas, etiam major, de injuria (damno) inferenda vel illata; nam Bellum inferens est quasi *Judex*, ac simul quasi *Actor*, contra quem autem movetur, est quasi *Reus*: sed ubi Partium jura sunt obscura, Reo favendum est potius quam Actori. *Reg. 11. in 6.* Atque in dubio melior est conditio possidentis. *Reg. 7. in 6.* sed qui injuriam vel illaturus creditur, vel putatur intulisse, est in possessione innocentia, donec moraliter de ea confiterit. Et in causa sanguinis, qualis utique est Bellum, requiruntur probationes luce meridiana clariore. *l. fin. C. de probat.* Et Actore non plenè probante Reus est absolvendus. *L. 4. C. de Edendo.* Præterea casu, quo neuter litigantium adhuc est in possessione rei, pro qua litigant, non sufficit ad inferendum Bellum, si æqualis pro utroque stat probabilitas; quia quilibet eam occupando exponeret se periculo usurpandi rem alienam, v. g. civitatem provinciam. Idem ferè est, si pro uno stet quidem major probabilitas, non tamen certitudo. Debet igitur res vel committi orti, vel arbitrio Pontificis, aut aliorum virorum, æquitatis studiosorum & peritorum, qui attentis causæ meritis utrique litigantium æquali partem, si æquali pro utroque litigante rationum momenta invenerint, vel uni majorem; si pro eo aliquem excessum probabilitatis & juris deprehenderint, adjudicabunt de re contravversa. Si verò alteruter litigantium in casu æqualis, vel etiam majoris probabilitatis, vellet totam ad se rapere, nec divisionem aut compositionem admittere, hoc ipso alteri inferret injuriam, & causam præberet iusti adversus se Belli movendi.

Curiosè hic quæres, an sufficiens Belli indicendi causa sit, si quis advertat vicinam Potentiam crescere, ac propterea metuat, ne sibi

X 2

vel

vel Reipublicæ suæ cum tempore noceat? R. cum Schiara, qui fortè primus in typis movit quæstionem hanc in *Theol. Bell. lib. 1. Difficult. 9.* Negativè: vel enim talis metuit nocumentum ab aucta vicina Potentia iuste inferendum sibi, vel iniuste? Si prius; jus non habet eam impediendi, ne utatur jure suo: si posterius, irrationabiliter timet, & non sine injuria alterius injustam aggressionem, cum præsumat temerè tantam de vicina Potentia iniquitatem & malitiam: nisi nempe contrarium sit expertus, vel evidens habeat id metuendi indicium.

6 Requiritur 3. ut, antequam indicatur Bellum, tententur omnia alia media ad impediendam vel reparandam injuriam, aut refarciendum damnum injustum; quia Bellum est medium valde perniciosum regnis & subditis, ex quo innumerae caedes & calamitates oriri solent, plerumque etiam in Ecclesias & personas Ecclesiasticas &c. Bella proin necessitatis, non voluntatis sunt. *can. 3. caus. 23. q. 1.* Unde etiam contingere potest, ut Bellum, quod per se esset quidem licitum reddatur illicitum per accidens, si nempe prævideantur facile eventura inde majora mala & damna, quam valeat res debita. Et hinc s. lent boni Principes, quamvis Judicem & Superiorem non habeant in Politicis, assumere unum vel plures potentes Principes in arbitros, seu Judices compromissarios, antequam cruenta Bella decernant. Tenetur præterea Princeps accipere justam satisfactionem, quam offert hostis, etiam post Bellum jam coeptum. *Molin. tr. 2. d. 103. n. 33.* contra Cajet. Ab hoste tamen iuste petuntur ex ensæ, quas in Bellum facere oportuit ipsius causæ.

7 Requiritur 4. recta intentio, scilicet ut non ex odio queratur vindicta, sed ex amore Justitiæ, Religionis, Reipublicæ & subditorum, Pacis vel stabilendæ vel promovendæ &c. arma stringantur. Quando autem sola hæc intentio recta deest, adest tamen justa & manifesta causa, aliæque conditiones recensitæ, nulla consurgit obligatio restituendi, vel refarciendi aliis illata per Bellum damna; quia deficiente hac conditione Bellum est quidem illicitum, non tamen injustum, ut tradit communis.

Oppones 1. Certò prævidentur ex Bello oritura semper gravissima peccata, uti caedes innocentium, devastationes, expilationes templorum &c. calamitates maximæ provinciarum: ergo nunquam licet Bellum inferre. 2. Bellum offensivum est contra dilectionem inimicorum, quam Christus *Matth. 5.* præcepit. 3. est contra illud S. Pauli *Rom. 12. non malum pro malo reddentes, non vos vindicantes.* 4. desiderare vindictam ad reparandam injuriam est actus odii, quia est alteri desiderare malum. 5. Si liceat Bellum inferre ad vindicandam injuriam, poterit etiam inferri propter injuriam merè materiale, quæ illata est sine peccato formali, quando nempe aliquis nocuit v.g. putans, rem esse suam, quam detinet: vel ignarus, alterum lædi per aliquod factum: sed hoc est difficile admittere: ergo. R. ad 1. Illa mala & peccata, si bellum caeteroquin sit iustum, sequuntur per accidens, & majora forent metuenda,

si bellum non inferretur; quia cupidus & perveris hominibus daretur ansa audendi & rapendi omnia. Ad 2. præceptum dilectionis inimicorum tantum vult, ut inimicis non inferatur malum, quæ ipsis malum est, non verò quæ Reipublicæ, imò & ipsis bonum est: sic enim defenditur Respublica, & ipsi absterrentur & coercerentur, ne peiores fiant. Ad 3. vetatur quidem reddere malum pro malo privata auctoritate, & quatenus id alteri est malum: non verò auctoritate publica, & quatenus operati malum cedit in bonum: in hunc enim finem, recte eodem Apostolo c. seq. Magistratus gladium portat: est enim *Minister Dei ad vindictam malefactorum.* Ad 4. Actus odii non est, quatenus alteri desideratur malum, debito modo; à legitima auctoritate, & secundum mensuram delicti inferendum; tunc enim non sistitur in malo proximi, sed in debito ordine justitiæ. Sed in hac re subtili & periculosa studiosè cavendum est, ne lædatur charitas, & vindicta queratur ex passione odii; quod utique illicitum est. Et hinc, nisi in Reipublicam promanaret inde præjudicium, rectè condonaretur injuria. Ad 5. sic habe: si bellum movetur ad reparanda damna, vel ad recuperanda sua, sufficit injuria materialis, ex parte lædantis: non verò si movetur ad vindicandam injuriam; tunc enim ista debuit esse formalis, & cum culpa Theologica seu peccato cōiuncta. *Mol. d. 102. Palao pu. 3. n. 12.*

Dico 3. In Bello iusto licent ea omnia, quæ ad consequendum belli finem necessaria sunt vel utilia. *Molin. d. 117.* cum communi. Ratio est clara, quia, ubi finis est licitus, etiam media ad illum consequendum debent esse permissa. Unde licitum est uti stratagematis, non malis intrinsecè, vultare agros, diruere arces, bona & terras hostiles occupare, milites adversæ partis capere, occidere, urbes obsidere & infestare ignibus &c. licet per accidens contingat occidi & lædi innocentes, ut sunt foeminae, infantes, personæ Ecclesiasticæ; directè autem nunquam licet occidere innocentes. *Exod. 23.*

Dico 4. Non tamen, etiam in Bello iusto, licent sequentia. 1. uti amulethis Magicis ad corpora pugnantium reddendâ impenevabilia, quia hoc per se & intrinsecè malum est. 2. veneno inficere fontes, arma &c. quia est contra jus Gentium & Belli, quod robore virium & consilio, non veneficio gerendum est. 3. expilare Ecclesias, & locorum personarumque Ecclesiasticarum bona diripere; quia hæc personæ meritò censentur innocentes. Adde, quod visus sui sint exemptæ à jurisdictione, multò magis à violentia seculari. 4. ex captis Christianis facere servos propriæ dictos, quia obstat reverentia erga libertatem à Christo nobis reparatam. 5. occidere datos obides, vel præliò devictos & captos, finitâ jam pugnâ & partâ victoriâ, nisi aliunde propter delictum meriti sint mortem, ut si scienter injustum bellum suscepissent vel promovissent: si tamen & isti se dedidissent sub conditione, eaque à capientibus acceptata, ne occidantur, nec isti occidi possent. Pariter si omnes vel valde multi ex captis

capitis absque forent rei mortis, lenitas Christianae exigeret, ne perimantur omnes, sed solum auctores sceleris, & magis nocentes. 6. bona innocens non diripere ac devastare, nisi per hanc directionem vel devastationem noceatur hosti, & facili etur victoria. Quod si Respublica consentit secundum maiorem partem in bellum, & non restituatur res debita bellum inferenti, tota Respublica cenetur nocens, & omnium bona diripi possunt secundum quantitatem delicti. 7. Ducibus & militibus non licet agere contra voluntatem, saltem praesumptam, sui Principis; & hinc si plus noceat, quam ipsis permittitur a suo Principe, tenentur ad restitutionem. Palao pu. 4. n. 3.

10. Dico 5. Si Princeps moveat bellum iniuste, non modo peccat gravissime, sed etiam tenetur tam hostibus, quam subditis suis, refarcire damna inde secuta: quia plane fuit iniusta eorum causa. Si tamen subditi absque ulla coactione, scientes belli iniustitiam, illud fuissent aggressi, subditis restituendi non foret obligatio. Molin. d. 122. concl. 2. Pariter Princeps peccat stipendia non solvendo militibus debito tempore, & tenetur refarcire damna omnia, quae militibus necessitate premissi tum patiuntur ipsi, tum inferunt aliis. Palao. pu. 5. n. 2.

TITULUS XXXV.

De Pactis.

SUMMARIUM.

1. Pactum genericè & specificè accipitur.
2. Eius definitio, & differentia à Pollicitatione & Contractu.
3. Eius divisio, praesertim in Pactum Nudum & Vestitum.
4. Quibus modis vestiantur Pacta.
5. Pacta & Contractus iniuri possunt pure, vel sub conditione, vel sub modo, vel in diem.
6. 7. Personae alicuae prohibentur pacisci & contrahere circa certa bona, castrensia, quasi-castrensia, profectitia, adventitia.
8. Consensus in Pacto vel Contractu necessarius est, & qualis.
9. Pacta & Contractus iniuri generaliter possunt omnes, qui non prohibentur, & consentire possunt.
10. 11. Pupillus sine autoritate Tutoris paciscens vel contrahens agit invalidè, probabilis etiam pro foro interno, nisi inde fiat citior.
12. Idem est de Minorenni.
13. Quid juris de Filio-familias paciscente vel contrahente: Ubi de S. C. Macedoniano.
14. De quibus rebus iniuri valeant Pacta: Ubi de Pactis ob turpem causam.
15. Nec de Jure Canonico datur actio ex Nudo Pacto.
16. Difficile est definitionem Contractus dare.
17. Quid sit Contractus Nominatus & Innomminatus: Consensualis, Verbalis, Litteralis, & Realis: Bilateralis seu Onerosus, & Unilateralis seu Lucrosus: Contractus Civilis & Juris Gentium: Contractus bonae fidei & stricti juris.
18. Quae sint substantialia, naturalia, solemnia, & accidentalia Contractuum.

19. Quid sit dolus, culpa Juridica, lata, levis, levissima, & quid casus fortuitus.

20. 21. Definitio Contractus & Quasi-Contractus.

22. In Contractibus Innomminatis regulariter licet poenitere.

23. 24. 25. 26. Quis teneatur prestare dolum, culpam latam, levem, levissimam, & casum.

Quotidiani usus haec est materia de Pactis, & qui potissima sunt pactorum species, de Contractibus. Pactum enim vel genericè sumitur, ut idem sonet, atque conventio, sub qua ratione etiam complectitur contractus omnes; vel specificè, & tunc opponitur contractibus, tanquam membrum dividens ejusdem divisi: nam respectu Pacti in specie sumpti, & Contractus in genere accepti, genus est conventio, quae sub se continet omnes species obligationum; quas sibi ipsi per suum consensum aliquis imponit. l. 1. §. 3. ff. h. t. & inter illas sunt primo quasi loco Pactum specificè, & Contractus genericè acceptus. De utroque agemus hoc loco nullum est, quia de Contractibus in genere peculiaris in nostro Jure locus non exstat; quamvis multi reperiantur tituli in libro III. de Contractibus variis in specie. Ad quos hic generalia ponemus fundamenta.

§. 1.
De Pactis in Specie.

Sciendum 1. Pactum genericè potius quam specificè sumptum in l. 1. ff. cit. sic definiri: est duorum pluriumque in idem placitum consensus, intelligè de aliquo dando vel faciendo, aut non dando, non faciendo. Siquidem plures Doctores vel Consilarii etiam consentire & conspirare possunt in idem placitum, quin tamen interveniat pactum; quia non ita consentiunt, ut in uno oria ut obligatio praestandi aliquid vel patiendi in altero autem jus accipiendi aliquid vel faciendi. Effectus enim ac veluti proprietas Pacti cujuslibet est obligatio naturalis. l. 1. cit. c. 1. §. 2. eod. Definitur obligatio esse juris vinculum, quo necessitate adstringimur alicui rei solvenda vel faciende. pr. Inst. de obligat. Huic obligationi ac debito correspondet ex altera parte paciscentium jus petendi, quod sibi debetur. Pactum in specie autem dici potest conventio ultro citroque habita, non pariens actionem Civilem, ut patebit ex dicendis, maxime n. 20. 21. Differt Pactum à Pollicitatione, seu nuda promissione, quae acceptata non est ab eo, cui facta est; quia Pollicitatio, seu nuda promissio nondum acceptata, perficitur unius tantum consensu; nec parit obligationem, antequam acceptetur à promissario. A Contractu in genere autem non tam per hoc, quod Contractus Synallagma, seu, ut interpretatur l. Labeo 19. ff. de V. S. obligationem ultro citroque, h. e. mutuam & ex utraque parte paciscentium includat. Pactum verò non includat; quam per actionem Civilem; quia parit Contractus, ut dicemus §. sequenti. nam plane Pactum quoque saepi s habet synallagma, seu ex utraque parte obligationem pari, ut est omne pactum reciprocum & onerosum. Laym. l. 3. tr. 4. c. 3. n. 1. quamvis pactum merè gratuitum, u.